Asiantuntijalausunto 9.2.2026

Eduskunta

Talousvaliokunta

Asia: VNS 9/2025 vp

Suomen Omakotiliitto ry kiittää mahdollisuudesta tulla kuultavaksi ti 10.2.2026 talousvaliokuntaan ja antaa asiantuntijalausunto asiaan
VNS 9/2025 vp Valtioneuvoston selonteko: keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma

Omakotiliitto on vuonna 1947 perustettu valtakunnallinen, sitoutumaton ja yleishyödyllinen kansalaisjärjestö, joka edustaa pientalo- ja vapaa-ajanasukkaita ja omistajia Suomessa.

Liitossa on yhteensä jäseniä vajaa 70 000 (kotitaloutta) noin 230 paikallisessa jäsenyhdistyksessä eri puolella Suomea. Tarjoamme jäsenillemme neuvontaa ja ajankohtaista tietoa asumiseen liittyvistä kysymyksistä, kuten rakentamisesta, energia-asioista sekä lakineuvontaa. Suomessa on yli 1,1 miljoonaa omakotitaloa ja noin 0,5 miljoonaa vapaa-ajan asuntoa.

Omakotiliitto kommentoi esitystä erityisesti pientalo- ja vapaa-ajan asumisen näkökulmasta. edustamamme tahot voivat olla sekä uudis- että korjausrakentajia.

Yleishuomioita

Omakotiliitto painottaa sosiaalista oikeudenmukaisuutta, energiaköyhyyden torjuntaa, kotitalouksien kannustamisen ja neuvonnan merkitystä sekä muistuttaa energiatarpeen huoltovarmuuskysymyksistä. On keskeistä, että on tarjolla monipuolisesti erilaisia vaihtoehtoja omakotitalojen ja vapaa-ajanasuntojen lämmittämiseen. Erityisesti tulee huolehtia riittävästä tasaavasta tuotannosta sääriippuvaisen sähkön lisääntyessä ja kohtuuhintaisen sähkön ja lämmitysenergian saatavuudesta.

Omakotiliitto toteaa, että Suomeen tarvitaan pitkäjänteistä ja luotettavaa tukijärjestelmää pientalojen lämmitysjärjestelmien vaadittuihin muutoksiin, ei vain määräaikaisia tukia. Lisäksi Suomessa on paljon alueellisia eroja ja toivomuksemme on, että saatavilla olisi ollut kustannusvaikutusarvioita vaikutuksista pientaloasumiseen.

Tiukentuva EU:n rakennusten energiatehokkuusdirektiivi (EPBD) edellyttää myös uusia toimia jatkossa. Energiatehokkuusvaatimusten kiristys on suhteutettava rakennuskannan ikään ja omistajien maksukykyyn. On tärkeää, että velvoitteet eivät johda korjausvelan kasvuun.

Sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja tukijärjestelmät

Omakotiliitto toteaa, että öljy- ja kaasulämmityksestä luopumisen tuet (ELY-tuki ja korotettu kotitalousvähennys) ovat olleet tärkeitä päästövähennyskeinoja, ja työtä tulee jatkaa.

Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden varmistamisessa Omakotiliitto näkee tärkeänä rahoitusmekanismina Sosiaalisen ilmastorahaston täysimääräisen hyödyntämisen Suomessa ja sen kohdentamisen asumiseen, ja tämän sektorin sisällä erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville kotitalouksille. Kuten suunnitelmassakin todetaan, energiaköyhyysriski on erityisen korkea haja-asutusalueiden pienituloisilla ikääntyneillä ihmisillä.

Velvoitteiden lisääntyminen ja ilmastotavoitteiden toteuttaminen vaatii kohdennettuja tukia, osalle kotitalouksista jopa 100 % tuen, jotta tavoitteisiin voidaan vastata. Esimerkiksi haja-asutusalueella voi olla vähemmän vaihtoehtoja ja heikommat investointimahdollisuudet (kuten tulotason mataluus, vakuusarvojen heikkous estää rahoituksen saamisen). On myös tärkeää, että sosiaalisen ilmastorahaston tuki kohdennetaan konkreettisiin toimiin,

Erillislämmitys ja energiaremontit

Omakotiliitto toteaa, että suuri osa omakotitaloista on hybridilämmitteisiä, eli taloissa on käytössä esimerkiksi sähkölämmitys, takka ja ilmalämpöpumppu. Nämä toisiaan tukevat lämmitysjärjestelmät ovat tärkeitä niin kotitaloudelle kuin yleiselle huoltovarmuudelle. Monet omakotitaloasukkaat ovat myös tehneet energiatehokkuusremontteja esimerkiksi vaihtamalla tai lisäämällä lämpöpumppujen käyttöä. Nämä toimet vaativat kuitenkin investointikyvykkyyttä.

Omakotiliitto toteaa, että ETS2-voimaantulon myötä talojen erillislämmitys tulee päästökaupan piiriin. Tämä tulee olemaan iso asia pientaloille ja pidämme tärkeänä huolehtia tiedottamisesta ja tarjota ratkaisuja ja teknologianeutraaleja tukimalleja energiaremontteihin. Esimerkiksi kuluttajille tulee viestiä, mitä neuvontaa ja rahoitusmalleja on saatavilla kotitalouksille vihreän siirtymän varoista sosiaalisen ilmastorahaston lisäksi.

Omakotiliitto tuo esille myös, että olisi tarpeen tarkastella öljylämmittämisen täyskiellon sijaan siirtymistä fossiilittoman lämmitysöljyn käyttöön. Yksi vaihtoehto tilanteissa, joissa talotekniikka ja laitteistot vielä mahdollistavat käytön, voitaisiin edistää nopealla aikataululla ilmastotavoitteita tavalla, joka olisi kotitaloudelle investointitasoltaan matalampi ja siten saavutettavampi. Fossiilittoman öljyn hinta on korkeampi kuin tavallisen, ja tässä voitaisiin luoda esimerkiksi siirtymäaikainen hintatuki, jos käyttää päästötöntä lämmitysöljyä. On myös todettava, että myös sähkölämmittäjille tulee vaikutuksia epäsuorasti, sillä päästöoikeuksien markkinahinnat vaikuttavat myös sähkön hintaan.

Toinen vaihtoehto on vähentää öljynkulutusta esimerkiksi lisäämällä ilmalämpöpumppu rinnakkaislämmitykseksi. Tällöin öljynkulutus laskee, ja öljy voi olla kotitalouskohtainen lämmityksen varavoima, esimerkiksi viime viikkoina olleiden kovien ja pitkien talvipakkasjaksojen aikana. Öljyn käytön vähentyessä tarvitaan myös markkinoiden kehittymistä, jotta on mahdollista esimerkiksi tarvittaessa ostaa öljyä pienempiä määriä.

Liikkuminen ja alueellinen tasa-arvo

Liikenne on KAISU:n mukaan suurin päästölähde (35 % taakanjako-sektorista) ja tällä on myös suuri vaikutus haja-asutusalueiden asukkaille

Pientaloasumiseen vaikuttaa jakeluvelvoitteen kehitys (biopolttoaineet), joka lisää paineita uusiin toimiin kasvattaessaan päästöjä. Polttoaineveron kevennykset hillitsevät alkuun

kustannuksia, mutta päästökauppa tulee nostamaan polttoaineiden hintaa vuodesta 2027. Tämän myötä arjen liikkumiskustannusten nousua ei voida estää.

On myös hyvä tunnistaa, että sähköautojen ja vaihtoehtoisten käyttövoimien tuki kohdentuu yleensä varakkaammille kotitalouksille ja kaupunkialueille. Yksi keino vauhdittaa haavoittuvammassa asemassa olevien liikkumista on romutuspalkkiot, joita mahdollisesti SCF-rahoituksella suunnattaisiin korotettuna pienituloisille.

Omakotiliitto on huolissaan hajaasutusalueiden liikkumiskustannuksien noususta ilman riittäviä kompensaatiomekanismeja. Tukien, kuten romutustuen, kohdentamisessa on tärkeä huolehtia alueellisuuden ja tulotason tasapuolisesti huomioivasta tukimallista.

Suomessa on yli 0,5 miljoonaa vapaa-ajan asuntoa, jotka tuovat asukkaita eri puolille maata vahvistaen paikkakuntien elinvoimaa. Vapaa-ajan asuminen osalta on myös tärkeää huolehtia, että siihen ei kohdisteta kohtuuttomia velvoitteita. Muutokset voivat nostaa myös mökkeilevien kustannuksia niin rakennuksen kuin liikkumisen osalta.

Jatkamme mielellämme yhteistyötä asian edistämiseksi.

Suomen Omakotiliitto ry

Marju Silander
toiminnanjohtaja

Jukka Malila
puheenjohtaja